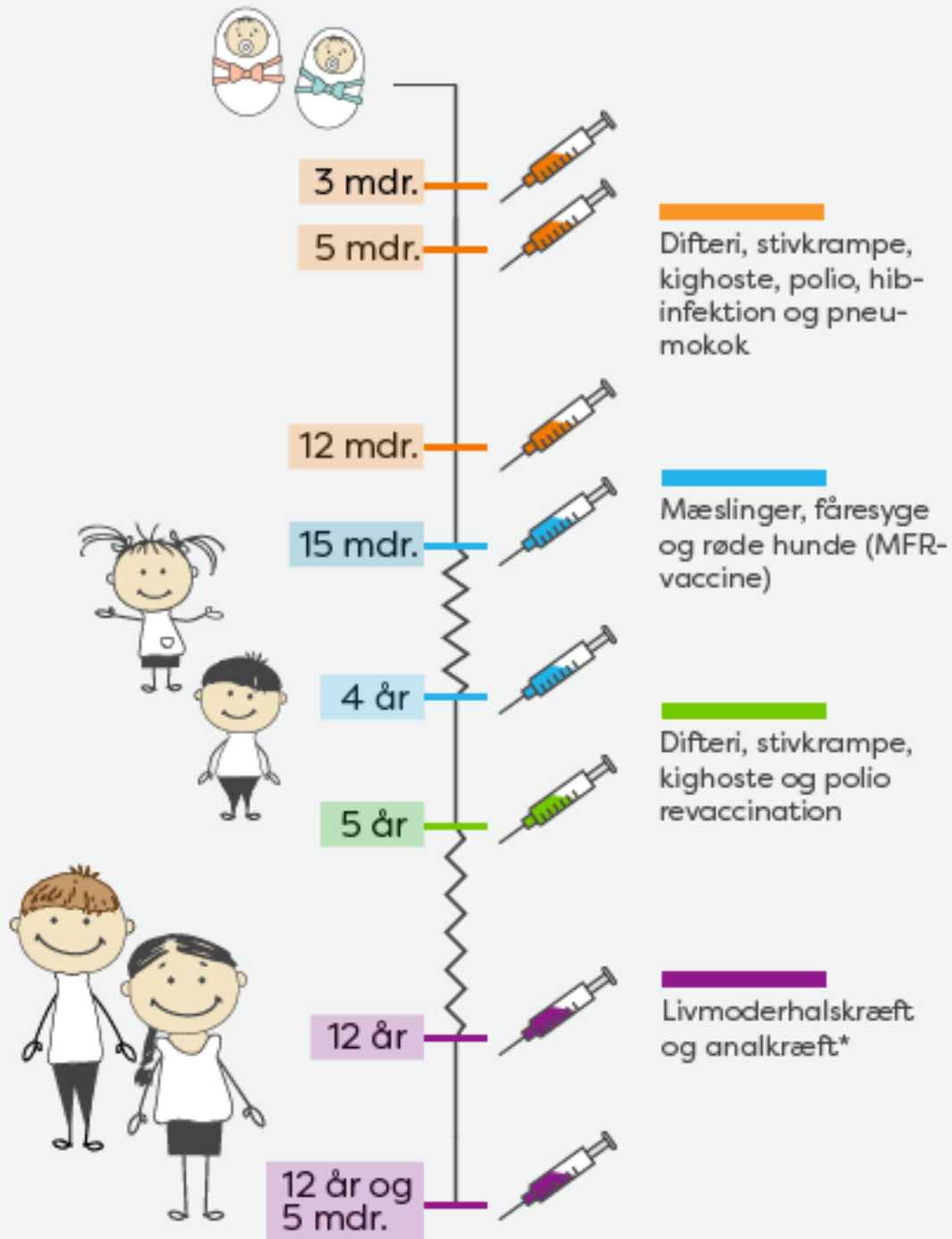

Det danske børnevaccinationsprogram

* Der skal gå mindst 5 måneder og max. 13 måneder ml. 1. og 2. vaccination.

De forebyggelige sygdomme i børnevaccinationsprogrammet

I børnevaccinationsprogrammet vaccineres imod klassiske børnesygdomme og andre smitsomme sygdomme, der kan medføre alvorlig sygdom hos både børn og voksne.

Børnevaccinationsprogrammet beskytter imod følgende sygdomme:

- Difteri
- Stivkrampe
- Kighoste
- Polio (børnelammelse)
- Hjernehindebetændelse (meningitis) og strubelågsbetændelse forårsaget af bakterien haemophilus influenzae type b (Hib-bakterien)
- Meningitis og andre alvorlige sygdomme fx blodforgiftning forårsaget af pneumokokbakterier
- Mæslinger
- Fåresyge
- Røde hunde
- Livmoderhalskræft og analkræft

Sygdommene har historisk set medført både dødsfald og blivende skader hos børn og voksne. Vaccination mod sygdommene er derfor indført løbende, når vacciner er blevet tilgængelige, og sundhedsministeren har besluttet at indføre dem i børnevaccinationsprogrammet.

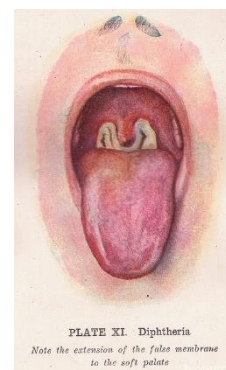
Difteri

Difteri er en smitsom sygdom, der skyldes bakterien *Corynebacterium diphtheriae*. Difteri er livstruende selv med nutidens behandlingsmuligheder.

Sygdommen begynder oftest med feber og en alvorlig halsbetændelse med belægninger og hævede slimhinder, som kan medføre kvælning.

Bakterierne kan danne et giftstof (toksin), der kan sprede sig til andre dele af kroppen. Herved kan der opstå betændelse i hjertemusklen og i nervesystemet.

Vaccination imod difteri blev indført i 1943.

Stivkrampe

Stivkrampe (tetanus) skyldes stivkrampebakterien *Clostridium tetani*. Bakterien findes især i jorden og trænger ind i kroppen gennem fx forurenede sår. Sygdommen smitter ikke fra person til person.

Bakterien danner et giftstof (toksin), der trænger ind i nervesystemet og medfører muskelstivhed og anfald af kramper (se eksempel på billedet). I værste fald kan vejrtrækningen stoppe.

Tidligere kunne nyfødte få stivkrampe på grund af infektion i navlestumpen. Nu ses sygdommen typisk hos ældre mennesker, som enten ikke er vaccinerede eller kun har fulgt vaccinationsprogrammet delvist. I Danmark er der cirka ét tilfælde hvert andet år – enkelte med dødsfald til følge.

Vaccination imod stivkrampe blev indført i 1949 i Danmark.

Kighoste

Kighoste skyldes bakterien *Bordetella pertussis*. Den smitter via dråber fra luftvejene, oftest ved hoste eller nys. Bakterien er meget smitsom. Kighoste hos spædbørn kan være livstruende.

Sygdommen ligner i starten en almindelig forkølelse, men udvikler sig i løbet af en-to uger med meget voldsomme og langvarige hosteanfald.

Hosten kommer i stød lige efter hinanden og forhindrer barnet i at trække vejret. Derefter kommer hivende indånding ("kigen"). Barnet hoster sejt slim op og kan kaste op ved et hosteanfald. Hosteanfaldene er meget udmattende, og helt små børn har ikke kræfter til at hoste det seje slim op.

Milde tilfælde af kighoste hos større børn eller voksne kan ligne en forkølelse eller halsbetændelse med langvarig hoste.

Spædbørn bliver ofte smittet af større søskende eller voksne i hjemmet. Derfor bør forkølede eller hostende personer så vidt muligt undgå kontakt med spædbørn, som ikke er vaccinerede. Lægen kan eventuelt give et spædbarn forebyggende antibiotika, hvis barnet har været udsat for smitte.

Vaccination imod kighoste blev indført i 1961.

Polio

Polio skyldes poliovirus, som er meget smitsomt. De fleste får ingen symptomer eller kun lettere symptomer som feber og hovedpine i nogle dage. Under én procent får alvorlige lammelser.

Lammelserne kan omfatte enkelte muskelgrupper eller være så omfattende, at også musklerne til brug for vejrtrækningen bliver lammet, hvilket kan være dødeligt. Nogle patienter har lammelser resten af livet, mens andre kommer sig.

Vaccination imod polio blev indført i 1955 i form af en inaktiveret poliovaccine. I 1961 blev den inaktiverede vaccine suppleret med en levende svækket vaccine (OPV), også kendt som poliosukker, fordi vaccinen blev dryppet på en sukkerknald. Den levende, svækkede vaccine blev udfaset af vaccinationsprogrammet i 2001-2003.

Billede: Mand med svind af muskel og lammelse i ben og fod efter polio

Mæslinger

Mæslinger skyldes det meget smitsomme virus morbillivirus.

Sygdommen begynder som regel med høj feber og forkølelse. Desuden ses et rødpletet udslæt efter tre-fire dage. Barnet får ofte også følgesygdomme som mellemørebetændelse og lungebetændelse. I sjældne tilfælde kan der opstå alvorlige komplikationer som hjernebetændelse, der kan medføre varig hjerneskade og i værste fald dødsfald.

Vaccination imod mæslinger blev indført i 1987.

Fåresyge

Fåresyge skyldes parotitisvirus.

Virus giver betændelse og hævelse i spytkirtlerne, let feber og utilpashed. Op mod 10 % af de smittede kan få en mildere hjernehindebetændelse (meningitis). Enkelte børn bliver døve på det ene øre.

Hos drenge i og efter puberteten kan fåresyge give betændelse i testiklerne, hvilket kan medføre nedsat fertilitet og risiko for barnløshed.

Vaccination imod fåresyge blev indført i 1987.

Røde hunde

Røde hunde er en mild sygdom hos børn, der skyldes rubellavirus. Sygdommen hos børn begynder ofte med forkølelsessymptomer og let feber. Efter et døgn tid kan lymfeknuderne i nakken blive ømme og hævede, og barnet kan få udslæt. Udslættet er småpletet og svagt rødt, og det forsvinder igen i løbet af 2-3 dage.

Vaccination imod røde hunde skal først og fremmest forhindre, at piger vokser op uden at være immune og derfor kan smittes, når de bliver gravide, eller at børn smitter gravide. En kvinde risikerer nemlig at føde et barn med misdannelser som øjen-, høre-, hjerne- eller hjerteskader, hvis hun får røde hunde i første halvdel af graviditeten.

I Danmark er kvinder op til godt 30-års-alderen omfattet af vaccinationsprogrammet mod røde hunde (MFR-vaccinen), som blev indført i 1987.

Voksne kvinder, som ikke er immune mod røde hunde, kan fortsat vaccineres gratis.

Meningitis og strubelågsbetændelse forårsaget af Hib-bakterien

Hib-bakterien (*Haemophilus influenzae* type b) kan især hos små børn give alvorlige og potentielt livstruende sygdomme som hjernehindebetændelse (meningitis) og strubelågsbetændelse.

Ved meningitis har barnet høj feber og er alment påvirket. Det kan være svært at få kontakt med barnet, og vejrtrækningen kan være påvirket. Hib-infektioner kan give varige mén som nedsat hørelse og hjerneskade.

Vaccinationen blev indført i 1993.

Meningitis og andre alvorlige sygdomme forårsaget af pneumokokker

Pneumokokker er det danske navn for bakterien *Streptococcus pneumoniae*. Bakterien findes i mange undertyper.

Alvorlig pneumokoksygdom kan give varige skader som nedsat hørelse og hjerneskade og i sjældne tilfælde dødsfald. Pneumokokinfection viser sig hyppigt som akut mellemøre-, bihule- og lungebetændelse. Alvorlige former for pneumokoksygdom viser sig ved spredning af bakterien i blodbanen med blodforgiftning (sepsis) og/eller hjernehindebetændelse (meningitis).

Små børn, ældre og personer med nedsat modstandskraft er særligt udsat for at blive alvorligt syge af pneumokokker. Børn over fire år har meget lille risiko for at få alvorlig pneumokoksygdom. Pneumokokvaccinationen blev indført i børnevaccinationsprogrammet i 2007.

Livmoderhals- og analkræft

Livmoderhals- og anal-kræft skyldes bestemte højrisikotyper af human papillomavirus, også kaldet HPV. Højrisikotyperne af HPV smitter ved seksuel kontakt.

HPV-infektion er meget almindelig – især blandt unge. De fleste har ikke symptomer af infektionen, og hos de fleste personer forsvinder infektionen af sig selv. Hos nogle bliver virusinfektionen dog kronisk. Her kan infektionen føre til celleforandringer, som senere kan udvikle sig til kræft.

HPV-vaccinen blev indført i børnevaccinationsprogrammet 1. november 2017